

VEDAMASIS

Nauja valdžia, naujovės ir priklausomybių politikoje. Kurios iš jų racionalios, o kurios – žingsnis atgal? Nuo 2017 m. sausio 1 d. naujajame Administracinių nusižengimų kodekse nebeliko sankcijų už nedidelio kiekio narkotinių medžiagų disponavimą savo reikmėms – tokios sankcijos dabar taikomos tik pagal baudžiamąjį kodeksą, t.y., griežtėja. Tai – žingsnis atgal, nes mokslas aiškiai sako, kad narkomanijos problema veiksmingiausiai sprendžiama ne teisėsaugos, o sveikatos ir socialiniais metodais.

Pradėta priklausomybės ligų centrų (PLC) pertvarka: Vilniaus PLC bus pertvarkomas į Respublikinį centrą, iš kurio bus koordinuojama likusių centrų Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje veikla. Taip pat ketinama aiškiai apibrėžti priklausomybių gydymo metodikas ir jas vieningai taikyti visuose centruose, o šito, t.y. gydymo kokybės, iki šiol labai trūko už

Vilniaus ribų. Tiesa, sprendimas senas, bet ankstesnėms valdžioms neužteko ryžto jį vykdyti. Viliamės, kad šis - racionalus – sprendimas nebus vilkinamas ir taps realios priklausomybės gydymo pertvarkos pirmuoju žingsniu.

Sveikatos apsaugos ministras imasi mažinti alkoholio prieinamumą ir tai daryti remiantis mokslo įrodymais: didinti akcizus alkoholiui, riboti prekybos vietas ir pan. Tai irgi seniai pribrendęs racionalus žingsnis, turint galvoje tragiškus su alkoholio vartojimu siejamus mūsų sveikatos rodiklius.

Ar naujoji Vyriausybė taip pat ryžtingai imsis spręsti ir su ŽIV plitimu susijusias problemas? Kol kas atrodo, kad ankstesnių valdžių biurokratinio darbo metodai vis dar ryškiai pasireiškia. Pastarosiomis savaitėmis dėl biurokratinių kliūčių ir reguliavimo painiavos Lietuvoje teko sustabdyti visą greitąją atrankinį ŽIV ištyrimą, atliekamą ne gydymo įstaigose – vienintelį prieinamą sunkiai pasiekiamoms rizikos grupėms, organizuojamą ir finansuojamą tik NVO pastangomis. Nes valstybė to nedaro. Ar tikrai naujosios valdžios intencija yra nežinoti tikrojo ŽIV plitimo masto?

Esame tarp pirmaujančiųjų Europos Sąjungoje pagal naujai užsikrėtusiųjų ŽIV per švirkščiamuosius narkotikus. Kai dauguma vakarų valstybių jau kalba apie visišką ŽIV suvaldymą artimoje ateityje, Lietuvoje naujų atvejų skaičius vis sparčiau didėja. 2016 m. – sparčiau nei per visą pastarąjį dešimtmetį. Iš viso Lietuvoje per 2016 m. užregistruota 214 naujų atvejų, iš viso ŽIV atvejų 2749. Daugiausiai užsikrėtusiųjų ŽIV (60,2 proc.) Lietuvoje per visą registravimo laikotarpį užregistruota tarp švirkščiamųjų narkotikų vartotojų. 2016 m. – 30,4 proc. Ypač tragiška padėtis Teisingumo ministerijai pavaldžioje laisvės atėmimo įstaigoje, kur diagnozuotas trečdalis visų naujų atvejų 2016 m.

Tyrimais pripažinta, kad efektyviausia priemonė, mažinant ŽIV ir hepatito C plitimą tarp asmenų, kurie švirkščiasi narkotikus (ŠNV) - narkotikų žalos mažinimo programos. Pvz., Čekijoje šios programos pastaraisiais metais pasiekia beveik 80 proc. ŠNV, todėl naujų ŽIV atvejų per nešvarius švirkštus liko vos vienas kitas.

Tuo metu Lietuvoje dėmesys žalos mažinimo programoms, jų palaikymas vis mažėja. Valstybė šioms programoms

skiria vis mažiau lėšų: farmakoterapijos opioidais pacientų skaičius nuo 2010 m. sumažėjo perpus ir 2016 m. gydymo aprėptis siekė vos apie 8 proc., skaičiuojant nuo visų asmenų, oficialiai registruotų dėl psichikos ir elgesio sutrikimų, atsiradusių vartojant opioidus. Mažiau įstaigų nei 2010 m. teikia ir žemo slenksčio paslaugas: jos mūsų skaičiavimu tenkina tik kiek daugiau nei 20 proc. poreikio, dalis kabinetų yra ant uždarymo ribos, kasmet pritrūksta priemonių ar dirba iš viso be atlyginimo. Tarptautinės organizacijos (PSO, UNAIDS, UNODC) sako, kad ŽIV prevencija yra veiksminga, kai šių paslaugų aprėptis yra ne mažesnė, kaip 40 proc.

Kodėl valstybė negerina rodiklių ŽIV srityje, jeigu yra aišku, ką reikia daryti? Lengviausia, žinoma, pasitelkti finansinį argumentą, sakant, kad pinigų nėra. Bet tai nebūtų teisingas atsakymas. Pinigų yra, klausimas tik, kiek ir kaip tikslingai jie leidžiami. Jeigu Lietuvoje ŽIV epidemija koncentruojasi tarp švirkščiamųjų narkotikų vartotojų (seniai žinomas faktas), tai būtų logiška planuojant ŽIV prevencijos biudžetą pagrindinį dėmesį skirti minėtoms veiksmingiausios prevencijos priemonės šioje tikslinėje grupėje. Gaila, šiuo metu neįmanoma patyrinėti, kiek ir kam pinigų išleidžiama (duomenys nėra viešai skelbiami), bet žvelgiant į ŽIV ir Lytiškai plintančių infekcijų profilaktikos ir kontrolės 2015-2017 m. veiksmų planą, kurio tekste biudžeto apskritai nėra, galima numanyti, kiek lėšų tenka lankstukų gamybai, įvairiems netiksliniams mokymams, viešiesiems renginiams, nėščiąjų ir donorų testavimui (taip, tirti reikia, bet šiose grupėse randamas vos vienas kitas ŽIV atvejis). Taikomasi ne ten, kur problemos židiny, o kažkur aplinkui. Pinigai švaistomi, o norimas rezultatas nepasiekiamas.

Neteisinga būtų sakyti, kad pinigų nėra ir dėl kitos priežasties: dar 2014 m. buvo numatyta iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų skirti lėšų žalos mažinimo programų plėtrai. Planuota už šiuos pinigus finansuoti 16-20 adatų ir švirkštų keitimo programas vykdančių žemo slenksčio kabinetų ir tiek pat farmakoterapijos vaistiniais opioidais punktų įrangimą, remontą. Bet šis procesas buvo vilkinamas trejus metus ir tik pastaraisiais mėnesiais, regis, įgauna pagreitį. Kodėl reikėjo 3 metus planuoti vos kelių šimtų tūkstančių eurų – jau realiai „gulinčių stalčiuje“ – panaudojimą, išlieka neaišku.

Lėšų trūkumas nėra pagrįstas pasiteisinimas ir todėl, kad pagalba vienam žemo slenksčio kabineto klientui valstybei per metus kainuoja apie 150 eurų (tiesa, šių lėšų užtenka visiškam paslaugų minimumui, normalus paketas kainuotų kiek daugiau nei 300 eurų), o farmakoterapijos pacientui – apie 570 eurų. Tuo būdu asmuo greta įvairios kitos pagalbos, išvengia galimybės užsikrėsti ŽIV. O infekuoto asmens visą gyvenimą trunkantis gydymas kasmet valstybei kainuoja bent 5000 eurų. Finansinė logika aiški – jei investuotume į tikslinę prevenciją, tausotume ne tik sveikatą, bet ir valstybės pinigus.

Darbą pradėjusiai naujai profesionalais įvardijamai Vyriausybei puiki proga pakeisti kursą ir imtis profesionaliai spręsti įsisenėjusias visuomenės sveikatos problemas. Ir gan paprastas, nebrangias ir visuotinai pripažintas priemonės planuoti ne tris metus, o čia ir dabar imti jas taikyti, taip gelbėjant gyvybes. ŽIV srityje dešimtmečiais dirbančios nevyriausybinių organizacijų yra parengusios išsamias rekomendacijas, ką konkrečiai reikia daryti tam, kad ŽIV plitimas būtų sukontroliuotas. Rekomendacijas galima rasti [čia](#).

KOALICIJOS „GALIU GYVENTI“ VYKDOMI PROJEKTAI

Jau veikia svetainė www.advokacija.lt

Advokacija.lt yra nevyriausybinių organizacijoms (NVO) skirta interneto svetainė, kurios tikslas stiprinti NVO gebėjimus vykdyti advokaciją - veiklas, kuriomis siekiama daryti pokyčius viešojoje politikoje: atkreipti dėmesį į žmogaus teisių, socialines problemas, keisti visuomenės ir sprendėjų požiūrius, siūlyti šiuolaikiškus sprendimus, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, telkti atskiras visuomenės grupes, siekti valstybės finansavimo išskeltoms problemoms spręsti. Svetainėje analizuojami sėkmingi advokacinės veiklos pavyzdžiai, konkretūs patarimai, taip pat pagalbiniai įrankiai advokacijai vykdyti: internetinės programos, padedančios susikurti vaizdinę medžiagą (infografikas, plakatus, lankstinukus), literatūra žmogaus teisių temomis, nemokamų nuotraukų galerija advokacijos žinutėms patiprinti. Svetainėje taip pat siūloma išmėginti unikalų interaktyvų įrankį „Pasidalink idėja“, kuris padeda organizacijoms suformuluoti ir plakate vizualizuoti advokacijos žinutes. Taip pat sukurtas svetainės Facebook puslapis, kurį galite rasti [čia](#).

Koalicija vykdydys naują narkotikų politikos projektą

Europos Sąjungos kofinansuojamas projektas

Narkotikų politikos poveikio vertinimas siekiant pokyčių Vidurio ir Rytų Europoje

Įgyvendinamas kartu su:

Nuo sausio 1 d. pradėjome vykdyti dvejų metų trukmės projektą „Narkotikų politikos poveikio vertinimas, siekiant pokyčių Vidurio ir Rytų Europoje“, kurį finansuoja Europos Komisija. Projekto pagrindinis vykdytojas Eurazijos žalos mažinimo tinklas, kiti projekto partneriai iš Latvijos, Estijos ir Vengrijos. Projekto metu bus siekiama sukurti ir trijose Baltijos šalyse išmėginti narkotikų politikos poveikio vertinimo metodologiją naudojant aiškius narkotikų politikos veiksmingumo rodiklius. Narkotikų politikos poveikio vertinimas iki šiol praktiškai niekur nebuvo atliekamas. Projektas taip pat skatins diskusijas apie mokslo įrodymais grįstą ir į pagalbą žmogui orientuotą narkotikų politiką Lietuvoje. Daugiau apie [projektą](#). Sausį Vilniuje vyko pirmasis projekto partnerių susitikimas. Daugiau apie [susitikimą](#).

Apskritų stalų diskusijos savivaldybėse apie žalos mažinimo paslaugų gerinimą

Vykdydama Globalaus fondo remiamą regioninį projektą “Žalos mažinimas veikia: finansuokite!”, Koalicija surengė susitikimus su Alytaus, Kauno, Marijampolės, Varėnos ir Visagino savivaldybių sveikatos politikais ir specialistais. Susitikimų metu Koalicijos “Galiu gyventi” ekspertai, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento, Vilniaus priklausomybės ligų centro, Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) atstovai aptarė žalos mažinimo programų plėtros savivaldybėse galimybes. Šiuo metu SAM planuojamos priemonės šias paslaugas iš dalies finansuoti iš ES struktūrinių fondų lėšų per Sveikatos

netolygumų mažinimo planą, todėl buvo aptarta, kaip savivaldybės galėtų šiomis galimybėmis pasinaudoti ir tuo būdu mažinti žalą švirkščiamuosius narkotikus vartojantiems asmenims. Iki šiol žemo slenkščio kabinetas veikė Alytaus savivaldybėje, farmakoterapija metadonu čia teikiama epizodiškai. Žemo slenkščio paslaugos taip pat teikiamos Visagine bei Kaune, tačiau visur yra prie uždarymo ribos. Marijampolės ir Varėnos savivaldybėse kol kas nebuvo teikiamos nei žemo slenkščio, nei farmakoterapijos metadonu paslaugos. Daugiau informacijos apie susitikimus rasite čia: [Varėnoje](#), [Marijampolėje](#) ir [Alytuje](#).

Koalicija vykdydys naują narkotikų politikos projektą

Koalicijos savanoriai ir toliau teikia nemokamas pirmines teises konsultacijas asmenims, susiduriantiems su priklausomybe nuo psichoaktyvių medžiagų ir esantiems ŽIV rizikos grupėje. Konsultacijos teikiamos Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Per metus Koalicijos savanoriai suteikia apie 200 tokių konsultacijų. Pagrindinėmis konsultacijų temomis išlieka antstolių vykdomi priverstiniai skolų išieškojimai (dažniausiai už laiku nesumokėtas administracines baudas ir įsiskolinimus už komunalines paslaugas) bei įvairūs civilinės teisės klausimai (vaiko išlaikymas, skyrybos, paveldėjimas). Teisines konsultacijas Koalicija teikia nuo 2006 m. Viso per šį laikotarpį paslaugos buvo suteiktos daugiau nei tūkstančiui asmenų, taip pat parengti informaciniai leidiniai “Antstolių veikla vykdomi išieškojimai” ir “Teisiniai patarimai su priklausomybės problema susiduriančioms pažeidžiamosioms grupėms”. Teikiamų paslaugų grafiką galima rasti [čia](#).

KOALICIJOS „GALIU GYVENTI“ ADVOKACIJOS VEIKLOS IR PASIEKIMAI

Koalicija dalyvavo 60-ojoje Jungtinių Tautų Narkotinių medžiagų komisijos sesijoje

Koalicijos „Galiu gyventi“ direktorė Jurgita Poškevičiūtė buvo pakviesta į Lietuvos delegaciją, kuri dalyvavo kovo 13 – 17 d. Vienoje, Austrijoje, vykusioje kasmetinėje Jungtinių Tautų Narkotinių medžiagų komisijos sesijoje. Kaip NVO atstovė sesijoje taip pat dalyvavo Koalicijos teisinių veiklų koordinatore Laura Bliujienė. Renginio metu Jungtinių Tautų šalys nares ir NVO iš viso pasaulio diskutavo tarptautinės narkotikų politikos formavimo klausimais. J.Poškevičiūtė skaitė pranešimą viename iš sesijos pakraštinų renginių apie valstybių ir NVO bendradarbiavimą įgyvendinant JT tvaros plėtos tikslus, susijusius su narkotikų politika. Koalicijos administracijos direktorė J. Poškevičiūtė viename iš pakraštinų renginių pristatė, kaip pilietinė visuomenė gali prisidėti prie narkotikų politikos planavimo, įgyvendinant JT Darnaus

vystymosi tikslus (Sustainable Development Goals 2030). [Daugiau](#)

Koalicija pateikė siūlymus dėl socialinių ir sveikatos paslaugų prieinamumo įkalinimo įstaigose

Koalicija „Galiu gyventi“, reaguodama į LR Vyriausybės kanceliarijos kvietimą dalyvauti viešojoje konsultacijoje dėl bausmių vykdymo sistemos pamatinių principų bei skatinti diskusijas apie pažeidžiamų grupių įtraukimą į visuomenės gyvenimą skatinimą, pateikė savo įžvalgas ir pasiūlymus, kaip įkalinimo įstaigos turėtų užtikrinti socialinių ir sveikatos paslaugų prieinamumą įkalintiems asmenims. [Daugiau](#)

Koalicija apžvelgė naujojo Administracinių nusižengimų kodekso pokyčius, susijusius su narkotinių medžiagų disponavimu savo reikmėms

Nuo šių metų sausio 1 d. įsigaliojo naujasis Administracinių nusižengimų kodeksas. Kartu su juo narkotikų politika Lietuvoje žengė žingsnį atgal. Naujajame kodekse nebeliko sankcijų už nedidelio kiekio narkotinių medžiagų disponavimą be tikslo platinti – tokios sankcijos dabar bus taikomos tik pagal baudžiamąjį kodeksą, t.y., iš esmės griežtės. Nors pažangios Europos ir pasaulio valstybės vietoj griežtos baudimų politikos pereina prie įvairių į sveikatą orientuotų alternatyvų taikymo, Lietuva pasuko griežtinimo keliu, veiką perkeldama iš administracinės į baudžiamąją teisę. Šiuo klausimu Koalicijos atstovai susitiko su LR Seimo ir Vyriausybės atstovais, taip pat su sveikatos apsaugos ministru A. Veryga. Šiuo metu Seime jau yra pateikti teisės aktų pakeitimo projektai, kurie, jeigu bus priimti, situaciją gerins. [Daugiau](#)

Koalicijos atstovai susitiko su Vilniaus miesto meru Remigijumi Šimašiumi dėl bendradarbiavimo regioninėje konferencijoje

2016 m. gruodį Koalicijos “Galiu gyventi” ir Eurazijos žalos mažinimo tinklo atstovai susitiko su Vilniaus miesto meru Remigijumi Šimašiumi dėl bendradarbiavimo su Vilniaus miesto savivaldybe, rengiant regioninę konferenciją “Žalos mažinimas naujoje aplinkoje”. Konferencija vyks Vilniuje 2017 m. balandžio 4-6 d. Konferencijos dalyviai iš Centrinės Azijos ir Rytų Europos šalių spręs klausimus dėl tvaraus finansavimo žalos mažinimo paslaugoms bei veiksmingos narkotikų politikos regione, taip pat ir Lietuvoje. Daugiau [apie konferenciją](#)

Surengtas seminaras žemo slenksčio kabinetams

2016 m. gruodį Koalicija surengė dviejų dienų seminarą su žemo slenksčio kabinetais, kurios metu aptarė žalos mažinimo programų finansavimo trūkumo problemą ir ieškojo būdų, kaip gerinti sveikatos ir socialines paslaugas narkotines medžiagas vartojantiems ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims, kai valstybės dėmesys šioms paslaugoms yra apgailėtina mažas. Renginyje dalyvavo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos Visagino skyriaus, Vilniaus priklausomybės ligų centro, asociacijos “Demetra”, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento, Paramos fondo “Rigra”, Alytaus Raudonojo Kryžiaus atstovai.

Koalicija tapo Tarptautinio narkotikų politikos konsorciumo nare

Koalicija "Galiu gyventi" tapo Tarptautinio narkotikų politikos konsorciumo (International Drug Policy Consortium, IDPC) nare. Šis globalus tinklas švenčia savo gyvavimo dešimtmetį ir vienija net 154 NVO iš viso pasaulio. IDPC pasisako už objektyvią ir atvirą diskusiją dėl veiksmingos ir kryptingos narkotikų politikos nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, siekia mokslu pagrįstos narkotikų politikos ir veiksmingo narkotikų žalos mažinimo. IDPC advokacija minėtais klausimais yra grindžiama informacinių dokumentų leidyba, pagrindinių šaltinių narkotikų politikos klausimais sklaida, konsorciumo narių ir partnerių advokacijos stiprinimu bei ekspertiniais patarimais sprendimų priėmėjams.

Koalicija sukritikavo masinį apsvaigusį nuo narkotikų asmenų suėmimą Vilniaus romų tabore

Reaguodama į masinį nuo narkotikų medžiagų apsvaigusį asmenų suėmimą romų tabore 2016 m. rugsėjį, Koalicija išplatino pranešimą spaudai, kritikuojantį tokius valdžios veiksmus. Pranešime argumentuojama, kodėl probleminio narkotikų vartojimo klausimų sprendimas baudmėmis yra neveiksmingas, pateikiami geros praktikos pavyzdžiai šalių, kurios priklausomus nuo narkotikų asmenis ne baudžia, o suteikia jiems socialinę ir sveikatos pagalbą. [Daugiau](#)

LIETUVOS NAUJIENOS

Po Naujųjų už menkiausią kiekį marihuanos – baudžiamoji atsakomybė ir milžiniškos baudos

Nuo sausio įsigaliojus Administracinių nusižengimų kodeksui (ANK), žmonėms, pas kuriuos bus rastas kad ir labai nedidelis kiekis kanapių ar kitų narkotikų, grės tik baudžiamoji atsakomybė – bausti pagal ANK nebebus galima. Nors Vakarų šalys į disponavimą narkotikais be tikslo platinti žiūri vis labiau žiūri ne kaip į teisinę, o kaip į socialinę ir sveikatos problemą, Lietuvoje vis dar tikima, kad ją galima išspręsti teisėsaugos metodais. Todėl kartu su baudžiamąja atsakomybe numatytų baudų dydis nuo šimtų eurų greičiausiai yra padidintas iki tūkstančių eurų. [Daugiau](#)

Pradedama ilgai laukta priklausomybės ligų centrų pertvarka

Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) vadovybė pagaliau pradeda priklausomybės ligų centrų (PLC) pertvarką, kuria siekiama plėsti įvairiomis priklausomybės ligomis sergantiems žmonėms reikalingas paslaugas, efektyviai koordinuoti jų vadybą bei atsisakyti perteklinių paslaugų, kurios teikiamos šiuo metu kai kuriuose iš jų. Tuo tikslu Vilniaus PLC pertvarkomas į Respublikinį priklausomybės ligų centrą

Balandžio 4-6 dienomis Vilniuje vyko regioninė konferencija "Žalos mažinimas naujoje aplinkoje."

Dalyvavo daugiau kaip 350 dalyvių iš 38 skirtingų šalių, skaityta daugiau kaip 100 pranešimų, įvyko virš 20 įvairių sesijų ir dirbtuvių žalos mažinimo temomis ir net 80-ai atstovų iš nevyriausybinių organizacijų ir narkotikų vartotojų bendruomenių buvo suteiktos stipendijos ir sudarytos sąlygos atstovauti savo interesus. Konferencijoje gausiai dalyvavo ir mūsų partneriai bei kolegos – žalos mažinimo ekspertai, žemo slenksčio kabinetai, valstybinių institucijų atstovai ir net seimo nariai. Konferencijos atidarymo metu Jungtinių Tautų specialusis pasiuntinys ŽIV/AIDS klausimais Michel Kazatchkine paskatino Lietuvą nedvejoti, o veikti žalos mažinimo srityje tokiais žodžiais: "Nors gyvename 2017-aisiais ir pasaulio šalys vykdo narkotikų žalos mažinimo programas, mes vis dar skaičiuojame daugybę mirčių nuo narkotikų perdozavimo. Vyriausybė turėtų nustoti diskutuoti ir pradėti suprasti, kad nemokamas Naloksonas yra gyvybiškai svarbus. Tai yra akivaizdus pasirinkimas ir laikas tai įsisąmoninti". [Daugiau](#)

Naujausioje PSO ataskaitoje Lietuva išlieka tarp pirmaujančių Europos regiono valstybių pagal

prie Sveikatos apsaugos ministerijos, iš kurio bus koordinuoja likusių centrų Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje veikla. [Daugiau](#)

Lietuvoje per savaitę – 20 teigiamų ŽIV tyrimų rezultatų

Per 2016 m. lapkritį vykusią Europos ŽIV testavimo savaitę Lietuvoje nustatyta dvigubai daugiau teigiamų ŽIV atvejų negu pernai tokios pačios akcijos metu. Nuo lapkričio 18 – 25 d. ištyrus 1400 asmenų, gauta 20 teigiamų ŽIV tyrimų rezultatų. Pirminė diagnostika atlikta naudojant greituosius 1 minutės trukmės testus. Tai didžiausias teigiamų ŽIV testų skaičius per ketvirtus metus Lietuvoje vykdomą ŽIV testavimo akciją. [Daugiau](#)

2016 m. išaiškinti 214 naujų ŽIV infekcijos atvejų

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis 2016 m. Lietuvoje nustatyta 2014 naujų ŽIV infekcijos atvejų (165 vyrams ir 49 moterims). Tai didžiausias naujų atvejų augimas per pastaruosius 10 metų. Pagal galimą užsikrėtimo būdą 91 (42,5 proc.) asmenys ŽIV infekcija užsikrėtė lytinių santykių metu: 65, (30,5 proc.) – heteroseksualių ir 26 (12,1 proc.) – homoseksualių. Daugiau nei trečdalis (38,8 proc.) užsikrėtė vartodami švirkščiamuosius narkotikus. 18,2 proc. (39) asmenų galimas užsikrėtimo būdas nenustatytas. Užregistruotas vienas ŽIV perdavimo atvejis iš motinos vaikui. Naujų atvejų užregistruota visose apskrityse. [Daugiau](#)

2016 m. naujų ŽIV atvejų laisvės atėmimo vietose – tris kartus daugiau nei 2015 m.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis 2016 m. net 32,7 proc. naujų ŽIV atvejų buvo diagnozuota Kalėjimų departamentui pavaldžiose įstaigose ir tai trigubai daugiau nei 2015 m. Daugiausia šių naujų atvejų – Alytaus pataisos namuose. Tai yra itin neraminanti situacija, todėl artimiausiu metu bus atliekami tolesni kraujo tyrimai, kurie atskleis, ar šie užsikrėtimai įvyko asmenims jau patekus į laisvės atėmimo vietą. [Daugiau](#)

Vilniuje pristatyta geroji Europos Šiaurės šalių praktika padedant šeimoms, susiduriančioms su priklausomybių problema

2016 m. gruodį Vilniaus miesto savivaldybėje vyko diskusija, kurioje NTAKD, NVO konfederacija vaikams ir atskirų savivaldybių atstovai dalinosi įžvalgomis apie gerąją Šiaurės šalių patirtį ir praktiką kuriant bei įgyvendinant bendradarbiavimo modelius vietos savivaldos lygmeniu, siekiant padėti šeimoms, kuriose susiduriama su priklausomybių problema, bei aptarė ateities perspektyvas Lietuvoje, siekiant stiprinti pagalbos šeimai modelius savivaldybėse. [Daugiau](#)

alkoholio suvartojimą: tik neatidėliotinai priimami teisingi sprendimai gali pakeisti situaciją

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (NTAKD) kartu su Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) atstovybe Lietuvoje atkreipia dėmesį, kad Lietuva išlieka tarp pirmaujančių Europos regiono valstybių pagal alkoholio suvartojimo statistiką. PSO Europos regiono biuro paskelbtoje ataskaitoje „Visuomenės sveikatos pasiekimai ir praleistos galimybės“ siekiama atkreipti dėmesį į alkoholio vartojimo ir jo padarinių sveikatai 25 metų tendencijas (nuo 1990 iki 2014 metų) Europos regione. Ataskaitoje matyti dideli alkoholio vartojimo ir jo padarinių sveikatai skirtumai tarp Europos regiono valstybių bei šių rodiklių pokyčiai per 25 metus tose pačiose valstybėse. Nepaisant statistikos skirtumų tarp Europos valstybių, Europa išlieka regionu, kuriame bendras alkoholio suvartojimas vienam suaugusiam asmeniui yra didžiausias pasaulyje, o alkoholiui priskiriamų mirčių padaugėjo 4 procentais. Statistika rodo, kad didžiausias alkoholio suvartojimas išlieka Centrinėje ir Rytų Europoje, tarp jų ir Lietuvoje (17,8 litrų vienam šalies gyventojui, skaičiuojant absoliučiu alkoholiu). [Daugiau](#)

NTAKD organizavo mokymus specialistams, kaip vykdyti kokybišką psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas 2016 m. gruodį organizavo jau antruosius mokymus, kurių tikslas buvo supažindinti Lietuvos specialistus su Europos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybės standartais (<http://prevention-standards.eu/>), padėti ir skatinti vykdyti kokybišką prevencinę veiklą. Mokymuose dalyvavo ir praktiškai dirbti su minėtais standartais išbandė Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, Visagino savivaldybės, Visagino socialinių paslaugų centro, Vilniaus priklausomybės ligų centro, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato, Kalėjimų departamento, Vilniaus mokyklų specialistai bei nevyriausybinių organizacijų atstovai. [Daugiau](#)

UŽSIENIO NAUJIENOS

Pažangūs pokyčiai naujai pasiūlytame ES kovos su narkotikais veiksmų plane

Europos Komisija (EK) pasiūlė naują kovos su narkotikais planą Europos Sąjungai (ES), kuris įtraukia keletą pažangą žadančių pokyčių. Tarp naujovių siūlymas iširti ryšį tarp prekybos žmonėmis ir prekybos narkotikais, įrodymais grįstų žalos mažinimo priemonių įgyvendinimas bei dėmesys žmogaus teisių problemų sprendimui, finansuojant kitų šalių kovos su narkotikais veiklas. Dalis šių pasiūlymų buvo pateikti Pilietinės visuomenės forumo narkotikų klausimais prie Europos komisijos, kurio nare yra ir Koalicija "Galiu gyventi". ES plano 2017-2020 m. projektas buvo paskelbtas kovo 15 d. Jeigu šio plano įgyvendinimui bus pritarta, jis padės pagrindus tolesnei ES kovos su narkotikais strategijai 2013 – 2030 m.. Lietuva kaip ES narė turi šį planą vykdyti, o būsimoji 2017 m. rengiama šalies narkotikų prevencijos ir kontrolės programa turi būti suderinta su šiuo planu. [Daugiau](#)

Europos žmogaus teisių teismas: Vokietija pažeidė žmogaus teises, atsisakiusi suteikti gydymą metadonu įkalinimo įstaigoje

2016 m. rugsėjį Europos žmogaus teisių teismas paskelbė, kad Vokietija pažeidė žmogaus teises, nesudarydama sąlygų nuo heroino priklausomam asmeniui, patekusiam į laisvės atėmimo vietą, tęsti farmakoterapiją vaistinėmis opioidais įkalinimo įstaigoje. 2008 metais už prekybą narkotinėmis medžiagomis suimtas ir Bavarijos regiono Kaišeimo miesto kalėjime Vokietijoje bausmę atliekantis vyras iki patekdamas į šią laisvės atėmimo vietą dešimtmečius sirgo priklausomybe nuo heroino. Ne vienerius metus buvo farmakoterapijos metadonu programos dalyvis. Tačiau įkalinimo įstaigoje nuteistajam buvo atsisakyta suteikti farmakoterapiją metadonu visu šešerių laisvės atėmimo metų laikotarpiu. [Daugiau](#)

Pasaulyje vis labiau liberalėjančios tendencijos marihuanos atžvilgiu

2017 m. kovą Izraelio ministrų kabinetas pritarė siūlymams [dekriminalizuoti marihuanos vartojimą](#) rekreaciniais tikslais. Pagal naują tvarką, asmenims už marihuanos vartojimą bus skiriamos baudos, o ne areštas, kaip kad buvo iki šiol. Baudžiamoji atsakomybė išliks asmenims, kurie už marihuanos vartojimą bus

Filipinų prezidentas R. Duterte gali būti pripažintas kaltu dėl nusikaltimų žmogiškumui

Tarptautinė nevyriausybinė organizacija "Human Rights Watch" 2017 m. kovo pradžioje pareiškė, kad Filipinų prezidentas Rodrigo Duterte gali būti pripažintas kaltu įvykdęs nusikaltimus žmogiškumui, kuomet savo kruvinos kampanijos prieš narkotikus metu kurstė narkotikų prekeivių ir vartotojų žudynes. Tūkstančiai žmonių buvo nužudyti policijos nuo to laiko, kai R. Duterte tapo šalies prezidentu 2016 m. birželį. Žmogaus teisių gynėjai teigia, kad policija galėjo vykdyti ir neteisminius narkotikų prekeivių ir vartotojų žudymus. [Daugiau](#)

Gruzijos Konstitucijos Teismas nutarė, kad laisvės atėmimas yra didelė bausmė už kanapių vartojimą

2017 m. sausį Gruzijos Konstitucijos teismas priėmė sprendimą, kad už marihuanos vartojimą, įsigijimą, turėjimą ir auginimą savo reikmėms nebegrės baudžiamoji atsakomybė. Sprendimas buvo priimtas po to, kai viešojo intereso gynėjai pateikė ieškinį, reikalaujantį sustabdyti laisvės atėmimo bausmę, kaip per griežtą už tokio pobūdžio veiką. [Daugiau](#)

Narkotikų politikos reformą turi vesti gydytojai: baudimai sudaro prielaidas sisteminiams žmogaus teisių pažeidimams ir kenkia visuomenės sveikatai

Vienas įtakingiausių medicinos žurnalų BMJ (anksčiau – Britanijos medicinos žurnalas) ragina persvarstyti dabartinę pasaulio narkotikų politiką. BMJ straipsnyje jau ir medikai teigia, kad „karas prieš narkotikus pralaimėtas, todėl būtina apsvarstyti alternatyvas, kurios būtų veiksmingesnės nei narkotikų vartojimo ir pasiūlos kriminalizavimas“. Narkotikų vartojimo kriminalizavimas neigiamai paveikė žmogaus teisių ir visuomenės sveikatos situaciją visame pasaulyje. Draudimai, kaip tarptautinės politikos atsakas į narkotikų problemą, iššaukė šešėlinę rinką, valdomą kriminalinių grupuočių ir reguliuojamą prievartos. Valstybės narkotikų problemas vis dar sprendžia sustiprindamos teisėsaugos pajėgas, tačiau tai tik dar labiau didina prievartą ir destabilizuoja bendruomenes. JAV per pastaruosius 40 metų narkotikų kontrolei išleido 1 trilijoną dolerių, o narkomanijos problema liko tokia pati. [Daugiau](#)

Žalos mažinimo programų padėtis kalėjimuose: neadekvatu, nepatikima ir nevykdoma pažeidžiant teisę

Savo blogo straipsnyje tarptautinės organizacijos "Harm Reduction International" atstovė Gen Sander teigia, kad pasaulyje žalos mažinimo programos kalėjimuose yra neadekvačios, nepatikimos ir nevykdomos pažeidžiant teisę. Autorė sako, kad aukštos kokybės žalos mažinimo paslaugų

sulaikyti pakartotinai, taip pat bus taikoma už marihuanos auginimą ir pardavimą. 2017 m. sausį Vokietijos parlamentas [vieningai nutarė](#) legalizuoti marihuanos naudojimą medicinos tikslais. Olandų parlamentarai 2017 m. vasarį nubalsavo už vyriausybės [reguliuojamą marihuanos auginimą](#). 2016 m. lapkritį dar trys valstijos JAV – Kalifornija, Masačiusetas ir Nevada – legalizavo marihuaną rekreaciniais tikslais ir prisijungė prie Aliaskos, Kolorado, Oregono, Vašingtono ir Kolumbijos apygardos, kur kanapės vartojimas jau buvo legalizuotas. Dar keturios valstijos – Arkanzasas, Florida, Montana ir Šiaurės Dakota 2016 m. rudenį legalizavo marihuanos vartojimą medicinos tikslais. Daugiau apie Jungtines Amerikos Valstijas rasite [čia](#)

Niujorke dar rimčiau sprendžiama mirčių nuo narkotikų perdozavimo problema

Niujorke (JAV) mirčių nuo narkotikų perdozavimo, ypatingai nuo opiatų, tokių kaip heroinas, skaičiai pasiekus nerimą keliantį lygį, miesto meras Bill De Blasio 2017 m. kovo pradžioje pažadėjo pakeisti įvykių eigą ir sumažinti mirčių skaičių 35 proc. per penkerių metų laikotarpį. Tai planuojama pasiekti pasitelkus žemo slenkščio, medikamentinio priklausomybės gydymo programas, taip pat įtraukiant teisėsaugos pareigūnus. Planuojama per metus skirti 38 milijonus dolerių įvairioms paslaugoms, įskaitant farmakoterapijos metadonu ir buprenorfinu plėtrą, taip pat priešnuodžio, gelbėjančio gyvybes perdozavus opiatų, išdavimą 23 tūkst. Niujorko gatvėse patruliuojančių pareigūnų, kad šie galėtų operatyviai padėti perdozavimą patyrusiam žmogui. [Daugiau](#)

užtikrinimas ir laisvės atėmimo vietose, ir už jos ribų yra ne tik politikos pasirinkimas, bet ir teisiškai privalomas, užtikrinant žmogaus teisių apsaugą. Naujoji žalos mažinimo programų situacijos pasaulyje ataskaita parodė, kad nepaisant išsikeltų JT darnaus vystymosi tikslų pasauliui, tarp kurių - sustabdyti ŽIV ir pažaboti hepatitą C iki 2030 m., asmenys, esantys laisvės atėmimo vietose – visuomenės grupė, kuri yra ypač pažeidžiama šioms infekcijoms – vis dar lieka nuošalyje. Visą straipsnį skaitykite [čia](#)

Narkotinių medžiagų komisija priėmė svarbų sprendimą, padėsiantį užkirsti kelią mirtiniams fentanilio perdozavimams

2017 m. kovo 13 – 17 d. Vienoje, Austrijoje, vykusios kasmetinės Jungtinių Tautų Narkotinių medžiagų komisijos sesijos metu fentanilio prekursoriai vienbalsiai buvo įtraukti į tarptautinius kontroliuojamų medžiagų sąrašus. Remiantis neseniai išleisto tyrimo ataskaita, kurią parengė Jungtinių Tautų Narkotikų ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), nuo 2013 m. perdozavus fentanilio ir jo analogų Šiaurės Amerikoje mirė daugiau nei 5000 žmonių. Mirtys nuo šios psichiką veikiančios medžiagos perdozavimo taip pat buvo registruotos ir Europos Sąjungos šalyse (ypač Norvegijoje ir Estijoje), Australijoje, Alžyre ir Maroke. [Daugiau](#)

PUBLIKACIJOS, MOKOMOSIOS PRIEMONĖS

Pristatyti studijos „Skurstančių žmonių įsiskolinimų ir jų priverstinio išieškojimo per antstolius problemos Lietuvoje“ rezultatai

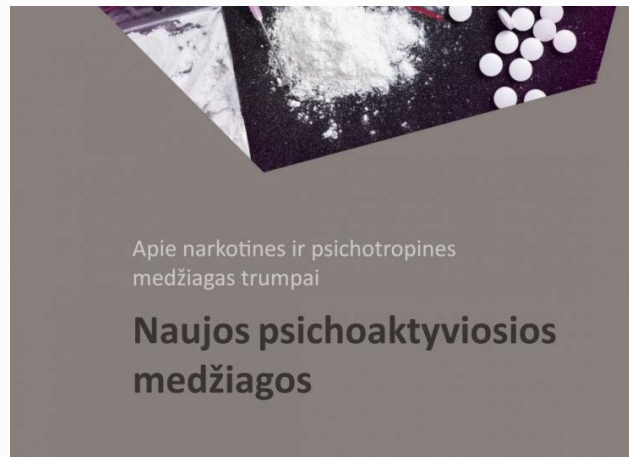
2016 m. gruodį [Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas](#) kartu su Koalicija „Galiu gyventi“ pristatė studiją „Skurstančių žmonių įsiskolinimų ir jų priverstinio išieškojimo per antstolius problemos Lietuvoje“. Studijos tikslai: nustatyti, su kokiomis problemomis grąžinant skolas dažniausiai susiduria skurdą patiriantys žmonės; nustatyti ar įsiskolinimų grąžinimo tvarka sudaro realias sąlygas grąžinti skolas žmonėms, gaunantiems minimalias pajamas; išsiaiškinti sprendimus, palengvinančius skolų grąžinimą. Ši problema itin aktuali ir problemiška narkotikus vartojantiems asmenims, kurie net negali skelbti asmeninio bankroto, jeigu skolos susiję su jų priklausomybe. Su studija galima susipažinti [čia](#)

Rekomendacijos mokyklai, kaip padėti vaikui, kurio mama ir tėtis girtauja

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas kartu su asociacija „Mentor Lietuva“, minėdami tarptautinę Alkoholikų vaikų savaitę, parengė rekomendacijas mokyklai „Kaip mokykla gali padėti vaikui, kurio mama ir tėtis girtauja“? Rekomendacijose mokytojai ras patarimus, kaip atpažinti vaiką augantį priklausomoje šeimoje, kaip elgtis ir ką sakyti, jei vaikas kreipiasi pagalbos. [Daugiau](#)

Informacinis leidinys apie naujas psichoaktyvias medžiagas

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, bendradarbiaudamas kartu su Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centro Apsinuodijimų informacijos biuro specialistais, parengė ir išleido informacinį leidinį apie naujas psichoaktyvias medžiagas „Apie narkotines ir psichotropines medžiagas trumpai. Nujos psichoaktyviosios medžiagos“. Leidinys yra skirtas Lietuvos policijos ir muitinės pareigūnams, sveikatos priežiūros, švietimo bei socialinės paslaugas teikiantiems specialistams, savo darbe susiduriantiems su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis ir su asmenimis, galimai vartojančiais tokias medžiagas. Šiame leidinyje pateikiama informacija apie naujas psichoaktyvias medžiagas – kas tai yra, jų rūšys, galimos formos, vartojimo būdai, poveikis sveikatai (psichiniai ir fiziniai požymiai) jų pavartojus. Taip pat čia rasite naudingos informacijos apie naujų psichoaktyviųjų medžiagų teisinį reglamentavimą Lietuvoje ir Europoje. Elektroninę leidinio versiją galima rasti [čia](#)

Naujas leidinys padės kokybiškiau vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas išvertė, adaptavo ir išleido [Europos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybės standartų vadovo sutrumpintą variantą](#). Tikimasi, kad leidinys bus naudingas Lietuvos specialistams, kurie kuria, vykdo, vertina ar finansuoja psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemones, taip pat politikos (nacionalinės, savivaldybės, vietos) formuotojams, narkotikų kontrolės ir vaiko gerovės komisijų nariams, ir prisidės prie mūsų šalyje vykdomos psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos kokybės gerinimo. [Daugiau](#)

NVO dalyvavimas UNGASS: išmoktos pamokos

Tarptautinis narkotikų politikos konsorciūmas (International Drug Policy Consortium, IDPC) pristato leidinį, kuriame aptariamos pamokos, išmoktos dalyvaujant Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos specialiojoje sesijoje narkotikų klausimais (UNGASS), kuri vyko 2016 m. balandį. Leidinys parengtas interviu su sesijoje dalyvavusių NVO atstovais pagrindu. Jame taip pat pateikiamos rekomendacijos, kaip užtikrinti veiksmingesnį NVO dalyvavimą pasaulio lygmens diskusijose narkotikų politikos klausimais. Leidinį galima rasti [čia](#)

Dažniausiai užduodami klausimai: saugaus narkotikų vartojimo kambariai ir farmakoterapija heroinu

Škotijos organizacija "Glasgow City Health and Social Care Partnership" svarsto galimybę mieste atidaryti saugaus narkotikų vartojimo patalpas ir pradėti farmakoterapiją heroinu. Tuo tikslu organizacija parengė leidinį, atsakantį į dažniausiai gyventojams kylančius klausimus, susijusius su šiomis temomis. Leidinį galima rasti [čia](#)

Interaktyvi mokomoji priemonė “Policijos prievarta prieš narkotikus vartojančias moteris”

Eurazijos žalos mažinimo tinklas parengė interaktyvią mokomąją priemonę, skirtą specialistams (lygus lygiu konsultantams, socialiniams darbuotojams ir kt.) dirbantiems su pažeidžiamomis visuomenės grupėmis. Šioje mokomojoje priemonėje pateikiama informacija, kaip atpažinti policijos prievartos atvejus, kaip surinkti ir išsaugoti įrodymus, kur kreiptis, norint apginti pažeistas teises, atstatyti teisingumą. Nors mokomoji priemonė parengta narkotikus vartojančių moterų istorijų pagrindu, policijos prievartos tema aktuali ir kitų pažeidžiamų visuomenės grupių atstovams: sekso paslaugų teikėjams, iš įkalinimo įstaigų išėjusiems asmenims.

Mokomąją priemonę ir užsiėmimų vedimo gaires specialistams rasite [čia](#)

ARTĖJANTYS TARPTAUTINIAI RENGINIAI

Gegužę Monrealyje vyks 25-toji tarptautinė žalos mažinimo konferencija

25-toji tarptautinė žalos mažinimo konferencija vyks 2017 m. gegužės 14-17 d. Monrealyje, Kanadoje. Kas dvejus metus skirtingose pasaulio šalyse organizuojama konferencija yra tapusi pagrindine platforma dalinantis žiniomis, patirtimi, gerąja praktika narkotikų žalos mažinimo srityje. Konferencija pritraukia apie 1000 dalyvių iš daugiau nei 70 pasaulio šalių. Registracija jau prasidėjo nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. ir tęsis iki 2017 m. balandžio 21 d., Abstraktus galima pateikti iki spalio 21 d. [Daugiau](#)

Hepatito C bendruomenės suvažiavimas balandį Amsterdame

2017 m. balandžio 18-19 d. Amsterdame, Olandijoje, vyks hepatito C paveiktos bendruomenės suvažiavimas. Renginys suteiks galimybę medicinos ekspertams, akademikams, tyrėjams, žalos mažinimo programų ir bendruomenės atstovams drauge aptarti hepatito C gydymo prieinamumo poreikius ir spragas. [Daugiau](#)